

คู่มือ ประโยค ๑-๒ “อรรถกถาธรรมบท ภาค ๓ แปลโดยอรรถ” เล่มนี้ แปลมาจากอรรถกถาธรรมบท ภาษาบาลี ภาค ๓ ซึ่งเป็นผลงานของพระพุทธโฆษาจารย์ นักปราชญ์ชาวอินเดีย ผู้มีชื่อเสียงก้องก้องเดินทางไปสิงหล (เกาะลังกา) เพื่อแปลพระไตรปิฎกและอรรถกถาจากภาษาสิงหลเป็นภาษาบาลี เมื่อ พ.ศ.๙๕๖ เป็นสำนวนการแปลอรรถกถา ซึ่งเป็นหลักสูตรวิชาแปลมคธเป็นไทย ชั้นประโยค ๑-๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ศึกษาเนื้อหาหรือเรื่องราว จำนวน ๒ วรรค คือ

ปุพพวรรค หมวดว่าด้วยดอกไม้ มี ๑๒ เรื่อง ๑๖ คาถา ในวรรคนี้ เน้นการเปรียบเทียบระหว่างดอกไม้กับธรรม ระหว่างดอกไม้กับกิเลส ระหว่างความหลงเพลินเลือกเก็บดอกไม้กับความยินดีกามคุณ ๕

พาลวรรค หมวดว่าด้วยคนพาล มี ๑๕ เรื่อง ๑๖ คาถา คำว่า คนพาล หมายถึงคนโง่ ไม่มีปัญญา ไม่รู้จักประโยชน์ในโลกนี้และประโยชน์ในโลกหน้า ไม่รู้จักพระสัทธรรม จึงต้องเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏอยู่ ร่ำไป

คู่มือ ประโยค ๑-๒ “อรรถกถาธรรมบท ภาค ๓ แปลโดยอรรถ” เล่มนี้ แปลโดยคณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กล่าวถึงเนื้อหาหรือเรื่องราวปุพพวรรค หมวดว่าด้วยดอกไม้ มี ๑๒ เรื่อง ๑๖ คาถา ในวรรคนี้จะประมวลเรื่องราวที่มีเนื้อหาการเปรียบเทียบระหว่างดอกไม้กับธรรมบ้าง ระหว่างดอกไม้กับกิเลสบ้าง ระหว่างอาการที่เก็บดอกไม้กับอาการอื่นๆ บ้าง เช่น เรื่องภิกษุ ๕๐๐ รูป มีเนื้อหาเปรียบเทียบระหว่างการเลือกเก็บดอกไม้ของนายมาลา มารกับการเลือกปฏิบัติตามโพธิปักขิยธรรม ๗ ๓๗ ประการของพระเสขะ ในเรื่องภิกษุผู้เจริญมริจิกัมมัญฐาน มีเนื้อหาเปรียบเทียบระหว่างการตัดดอกไม้กับการตัดวิญญะในภูมิ ๓ อันได้แก่กามภูมิ รูปภูมิ และอรุณภูมิ ในเรื่อง

เจ้าชายวิฑูทกะและเรื่องนางปติบุชิกา เปรียบเทียบระหว่างความหลง
เพลินเลือกเก็บดอกไม้กับความยินดีกามคุณ ๕ ในเรื่องโกสิยเศรษฐีผู้
ตระหนี่ เปรียบเทียบการที่ผึ้งเข้าไปดูดน้ำหวานของดอกไม้ ไม่ทำลายสี
และกลิ่นของดอกไม้ กับการที่ภิกษุเข้าไปสู่ตระกูลไม่ทำลายตระกูล เป็น
ต้น และกล่าวถึงเนื้อหาหรือเรื่องราวพาลวรรค หมวดว่าด้วยคนพาล มี
๑๕ เรื่อง ๑๖ คาถา คำว่า คนพาล หมายถึงคนโง่ ที่ไม่มีปัญญา ไม่รู้จัก
ประโยชน์ ไม่รู้จักพระสัทธรรม จึงต้องเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ
เช่น ชายคนใดคนหนึ่ง พระพุทธองค์ตรัสว่า สังสารวัฏยาวนานสำหรับ
คนพาล ผู้ไม่รู้แจ้งสัทธรรม ดุจราตรีหนึ่งยาวนานสำหรับคนผู้นอนไม่
หลับ และดุจระยะทางโยชน์หนึ่งยาวไกลสำหรับคนผู้เมื่อย่ำ ในเรื่อง
อนันตเศรษฐี พระพุทธองค์ตรัสว่า คนพาลย่อมยึดมั่นถือมั่นว่าบุตร
ของเรา ทรัพย์ของเรา ที่จริงตัวตนไม่มี บุตรและทรัพย์จะมีได้อย่างไร
ในเรื่องพระอุทายี พระพุทธองค์ตรัสว่า คนพาลแม้อยู่ใกล้บัณฑิตตลอด
ชีวิต ก็ไม่รู้ธรรมเหมือนทัพที่ไม่รู้สแกง ฉะนั้น เป็นต้น